

Egy 1631-iki szebeni magyar kalendárium.

A marosvásárhelyi református kollégium könyvtára egyik könyvének táblájába beragasztva több ívnyi régi nyomtatvány került elő, mely egy 1631-iki magyar nyelvű naptárhoz és „prognosticon astrologicum“-ához tartozott. 13 ívből kettő, a naptár 1—2-ik íve, egy a prognosticoné, a többi tiz ív pedig újból a naptár első íve volt az alábbi címlappal:

Uy és O | KAKENDÁRIUM, | CHRISTUS URUNK SZÜLE-
tése után 1631. Esztendőre. | Rend szerint az napok k szám-
lálásával es egyeb vá- | lasztásokról || Az BRASZLAI Kalen darium-
ból | Magyarrá fordítottot. || Szebenben, | Nyomtattatot Lintzi P :
Marcus által.

A címkép — ugyanazon fekete-piros nyomású, mint a szövegben — 26×62 mm. nagyságú fekvő négyszögben sarkányt ábrázol, a mint farkával a fogyó holdat öleli körül, a növekvőt pedig fogaival harapja. A lapok nagysága 75—100 mm. Nincs sem ív-, sem lap-számozásuk, megvan belőlük összesen 16 lap, 8 levél. A 10 levélen következik: Ez Esztendő számláltatik CHRISTUS Urunk születése után: 1631. — Utána még négy utánszámítás, a világ teremtése, a vizözön, a római birodalom kezdete és a naptárújítás szerint. Ez után az év fontosabb naptári és ünnepi meghatározásai jönnek még az ó és az új naptár szerint.

A 2a levél tartalmazza Az Kalendariumban lévő Jegyeknek magyarázatját. Következnek a hold változásainak jelei után az „ker vágás jó, ker vágás job, Jó köpöl: för.; jó vetés: plánt.; jó italos purg.; jó hay nyiri.; jófa vágás, jó csecstül elv, gonosz szerencse jegyei. Ezek után a jobboldali hasábon a bolygók jelei s az „öszve jóvés, Ellenbe állás, Hármás fény, Négyes fény, Hatszegü fény“ jegyei, végül az új- és ó-naptárszámítás közötti időkülönség jelzése utalással arra, hogy az evangeliumok olvasása is aszerint tolódik el. A 2b levéltől a rendes naptári rész kezdődik januárius hónappal; minden lapon 16—16 nap van jelezve és az utolsó 8b levél v 1631 július 16-tal. A naptár többi, körülbelül másfél íve nem került

Ehhez a naptárhoz tartozhatott az a másik ugyanolyan nagyságú ív is, mely az u. n. prognosticon elejét képezi. Czíme: prognosticon Astrologicum. | az az: | AZ E G H I C S I L - | lagoknak forgásából való jöven- | döles, neminemü törteneendő dolgo- | król, es az üdöknek változasáról, | az 1631. Esztendőre. || Az Brászlai Kalendariumból. | Magyarra fordítatot. (fejléc) Szebenben, || Nyomtatott Linzi P: Marcus által.

Az 1b. levél szól „Az 1631. Esztendőnek | négy Részeíról. | 1. Az Télről. Az ívnek 2-ik, 3-ik levele hiányzik. A 4a. levél folytatja két sorban az időjárásra vonatkozó jóslásokat és azután szól „AZ NAPBAN ES HOLDBAN | lévő Ecclipsisekről. Ugyanerről van szó a 4b. s az 5 a-b levelen. A 6—7 levél újból hiányzik és a 8a. levél „Az Fördésről és köppölyözésről“ emlékezik meg három pontban. A 8b. levelen lapnagyságú képe van az Istennek, amint fején koronával, balkezében uralkodói pálczával áll a felhők közötti sugárözönben, lábánál az intésére váró nyilas és a halak csillagképe van, kezdetleges módon ábrázolva. Ez egyúttal záróképe is lehetett a prognosticonnak.

Ez az 1631-iki naptár egyike a legelső Erdélyben megjelenteknek; Szabó Károlynál (Régi Magyar Könyvtár I. k.) csupán az 1626-ban Gyulafehérvárt nyomtatott Herlicius-féle előzi meg s az 1531-ben Kolozsvártt kiadott egykorú vele. A mienknek szerkesztője valószínűleg maga a nyomdász. A „brászlai Kalendárium“ több ízben fordul elő régi naptáraink mintájaként. Így legelőször az 1621-iki bártfainál, továbbá az 1627-iki és 1628-iki debreczeniuél. Az 1631-iki szebeni naptárnak szerkesztője és nyomtatója Lintzi P. Marcus ezen a néven nem szerepel nyomdászaink között, legalább is nem találunk nyomdájából kikerült más nyomtatványt. Ellenben több olyan nyomtatvány ismeretes, melyek Szebenben Pistorius Marcus műhelyéből kerültek ki. Ilyen az 1629-ben megjelent Nomenclatura (Régi magyar könyvtár II. k. 455. sz.), az 1648-ban kiadott Bartholinus, Praecepta logicae (694. sz.), továbbá az 1648-ban (695), 1649-ben (709), 1653-ban (792) megjelent különböző tartalmú művek. Bizonyosra vehetjük tehát, hogy Pistorius egyazon nyomdász Linzi P. Marcussal. 1657-ben már nem folytatja mesterségét, mert az ekkor Szebenben kiadott Almanach, már nem az ő nevén, hanem valószínűleg testvéreén, Pistorius Mártonén, szerepel.

(Marosvásárhely.)

Dr. Dékány Kálmán.